

TÜRKİYE'DE MİLLETVEKİLİ SEÇİLME YETERLİLİKLERİNE DAİR KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇÖZÜMLEME: 24'ÜNCÜ, 26'NCI VE 27'NCİ YASAMA DÖNEMLERİ ÖRNEKLERİ*

Dr. Öğr. Üyesi Sedef Zeyrekli Yaş

Trakya Üniversitesi

Havsa MYO

ORCID: 0000-0002-7165-5712

Öz

Bu çalışmanın amacı 24'üncü, 26'ncı ve 27'inci yasama dönemlerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görev yapan milletvekillerinin seçilme yeterliliklerini, eğitim düzeyi ve yaş kriterleri kapsamında incelemektir. Çalışmada, araştırmanın örneklemini oluşturan 1.676 milletvekilinin bilgileri değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında ortaya konulan dört hipotez çapraz tablolar ve tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) yöntemleriyle sınanmıştır. Ulaşılan sonuçlardan ilki milletvekillerinin eğitim düzeylerinin ve yaş ortalamalarının yasama dönemlerine göre farklılık göstermediğidir. Milletvekilleri büyük oranda lisans ve lisansüstü dereceden mezundur. Yaş ortalamaları ise 50 olup, yasama dönemleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Kuşaklar bazında yapılan değerlendirmeler kapsamında ise Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne hâlihazırda X kuşağının hâkim olduğu, ilerleyen dönemlerde ise Y kuşağının çoğunluğu oluşturacağı belirtilebilir. Ulaşılan bir diğer sonuç ise Meclis'te İstanbul Üniversitesi ile Ankara Üniversitesinden mezun milletvekillerinin ağırlıkta olduğudur. Sonuç olarak seçilme yeterliliklerinde ayrıntılı düzenlemeler olmasa da uygulamada ülke yönetiminde söz sahibi olan kişilerin benzer özelliklere sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Milletvekili, Seçilme yeterlilikleri, Eğitim düzeyi, Kuşak

A Comparative Analysis on Eligibility of Deputies in Turkey: The Cases of 24th, 26th and 27th Legislative Periods

Abstract

This study aims to examine the eligibility qualifications of the deputies represented in the 24th, 26th and 27th legislative periods of the Grand National Assembly of Turkey in terms of their education level and age criteria. The information of 1676 deputies comprising the sample of the study was evaluated. The four hypotheses to be tested within this study based on the cross tables and one-way analysis of variance (one-way ANOVA). The first result found out is that the education level and the average age do not differ between the periods. Deputies have mostly bachelor's or higher degrees. Their average age is 50, and there is no significant difference between the legislative periods. Within the scope of the evaluations made based on generations, it can be stated that the X generation is currently dominant in the parliament and that the Y generation will build the majority in the future. Another result found out is that the MP's who graduated mainly from Istanbul University and Ankara University are predominant in the Grand National Assembly of Turkey.

Keywords: Grand National Assembly of Turkey (GNAT), Deputy, Eligibility, Education level, Generation

* Makale geliş tarihi: 24.05.2021
Makale kabul tarihi: 28.08.2021
Erken görünüm tarihi: 15.03.2022

Türkiye’de Milletvekili Seçilme Yeterliliklerine Dair Karşılaştırmalı Bir Çözümleme: 24’üncü, 26’ncı ve 27’nci Yasama Dönemleri Örnekleri

Giriş

Bir kimsenin milletvekili olabilmesi için ilkin seçilme yeterliliğine sahip olması gerekmektedir. Demokratik rejimlerde egemenliği kullanan organlardan biri olan yasama meclisinde milleti temsil etme yetkisini kazanabilmek amacıyla bu göreve talip olan kişilerin bazı özellikler taşımaları elzemdir. Çünkü ülke ile ilgili önemli kararlar alan temsilcilerin bilgi ve yeteneklerinin ortalama seviyenin üzerinde olması büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda ülkeler anayasalarında ve seçim kanunlarında seçilme yeterliliklerini belirlemektedirler (İzmir, 2011: 51). Türkiye’de, Milletvekili Seçim Kanunu’nda belirtilen suçlardan hüküm giymemiş, en az ilkokul mezunu ve 18 yaşını doldurmuş olan her Türk vatandaşı (Milletvekili Seçim Kanunu, 1983) milletvekili seçilebilir. 1982 Anayasası’nın 76. maddesinde de bu hususlar yer almakta ayrıca hâkimlerin ve savcılarının, yüksek yargı organları mensuplarının, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elamanlarının, Yükseköğretim Kurulu üyelerinin, ilgili maddede belirtilen kamu görevlilerinin ve Silahlı Kuvvetler mensuplarının görevlerinden ayrılmadan aday olamayacakları ve milletvekili seçilemeyecekleri belirtilmektedir. Ancak sadece bu şartları taşımak milletvekili adaylığı konusunda yeterli olmamakta farklı özellikler aday olma keyfiyetini etkilemektedir. Bu kapsamda birçok seçmen, tercihini yapmadan önce adayların ailelerini, doğum yerlerini, eğitimlerini, dini aidiyetlerini, etnik kökenlerini ve mesleklerini göz önünde bulundurmaktadır. Bu tür demografik veriler medyada ve meclisin çevrimiçi sayfasında yer almaktadır. Ayrıca parti liderleri siyasi düşünceden bağımsız olarak, adayların sosyal statülerinin seçmenler tarafından dikkate alınan bir husus olduğunun farkındadırlar. Bu yüzden de mümkün olduğunca, hitap ettikleri seçmen kitlelerine uygun aday listeleri oluşturmaya çalışmaktadırlar (Gaxie, 2018).

Milletvekilleri üzerine yapılan araştırmalar adayların eğitim seviyeleri ile siyasete girme eğilimleri arasında güçlü bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca yüksek eğitim seviyesinin, kişilerin siyaseti anlama, yönlendirme ve siyasete katılma olasılıkları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu genel olarak kabul edilen bir husustur (Erikson, & Josefsson, 2019: 65, 66). Yapılan karşılaştırmalı araştırmalar da demokratik olarak seçilmiş yasama organlarında

hizmet veren temsilcilerin çoğunun, iyi eğitilmiş, varlıklı, orta yaşlı ve profesyonel meslekleri olan kişiler (avukatlar, işadamları vb.) arasından seçildiğini göstermiştir. Diğer yandan mevcut araştırmalar kadınların, mavi yakalı işçilerin, gençlerin ve daha az varlıklı bireylerin yasama organlarında yetersiz olarak temsil edildiğini ortaya çıkarmıştır (Sayari & Hasanov, 2008: 351).

Bu çalışma 24'üncü, 26'ncı ve 27'nci yasama dönemlerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nde görev yapan milletvekillerini, seçilme yeterlilikleri (eğitim düzeyi ve yaş kriterleri) kapsamında incelemektedir. 25'inci dönem milletvekilleri çok kısa bir süre (23 Haziran-1 Ekim 2015) görev yaptıklarından çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Yazında seçilme yeterliliklerinden bağımsız olarak milletvekillerinin sosyolojik özelliklerini merkeze alan çeşitli araştırmalar yapılmış olsa da bu çalışmada incelenen dönemlerin ele alınmamış olması makaleye bir özgünlük katmaktadır. Çalışmanın yol haritası şu şekilde tasarlanmıştır. İlk olarak yazında, bu çalışmada ele alınan konu üzerine yapılan araştırmalar ve bunlarda ulaşılan sonuçlardan kısaca bahsedilmiştir. Ardından çalışma açısından önemli olan temel kavramlar açıklanmıştır. Bu bağlamda siyasal seçkinler, milletvekili seçilme yeterlilikleri, kuşaklar ve kuşakların genel özellikleri tanımlanmıştır. Kavramsal çerçeve ile ilgili sunulan bilgilerden sonra çalışmanın yöntemi açıklanarak sorular ve hipotezler ortaya konmuştur. Son olarak ise yapılan çözümlemede ulaşılan bulgular paylaşılmıştır.

1. Yazın

Mevcut yazında Türkiye'de milletvekillerinin demografik ve sosyolojik özelliklerini inceleyen çalışmalar yer almaktadır. Bu araştırmaların bazılarında Türkiye genelinde değerlendirmelere yer verilmişken diğerlerinde ise belirli bir il veya iller düzeyinde çözümlenmeler yapılmıştır. Bu kapsamda yazında yer alan çalışmalardan bir kısmı şu şekilde özetlenebilir. Frederick W. Frey "*Turkish Political Elite*" başlıklı kitabında 1920'den 1960'a kadar TBMM'de görev yapan 2.210 milletvekilinin sosyal geçmişini araştırmıştır. Frey, Türk siyasi seçkinlerinin yaş ortalamasının Avrupa'daki birçok ülkenin temsilcilerine göre daha düşük olduğunu, yine mevzu bahis ülkelere kıyasla seçkinlerin Meclis'te daha çok yer aldıklarını belirtmiştir. Özetle Frey, Türk siyasi seçkinlerini yaş, eğitim düzeyi ve mesleki aidiyet gibi demografik ve sosyolojik özellikler bakımından çözümlemiştir (Frey, 1965).

Fethi Açık, bilimsel araştırma projesi olarak gerçekleştirdiği çalışmada 1920-2007 tarihleri arasında TBMM üyesi olan 6.603 milletvekilini; cinsiyetleri, seçildikleri iller, yaşları, eğitim durumları gibi değişkenler kapsamında değerlendirmiştir. Açık, çözümlediği

milletvekillerinin yaklaşık 1.500'ünün hukuk fakültesi mezunu olduklarını, diğer üniversitelere nazaran İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ)'ni bitirmiş mühendislerin siyasette daha çok yer aldıklarını ve TBMM'nin sadece yüzde üç gibi düşük bir kısmının kadınlardan oluştuğunu belirtmiştir. Açıkel'in tespitlerine göre Meclis'e giren milletvekilleri sırasıyla en çok İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, İTÜ ve Gazi Üniversitesi mezunlardır (Açıkel, 2009).

Cemal Altan 1950-1960 yılları arasında görev yapmış milletvekillerinin sosyolojik özelliklerini incelediği çalışmasında çok partili siyasi hayata geçişle birlikte Meclis profilinde önemli değişiklikler olduğunu vurgulayarak farklı eğitim düzeylerinde, mesleklerde ve yaşlarda kişilerin TBMM'de yer aldıklarını belirtmiştir (Altan, 2008). Altan, 1960-1980 döneminde görev yapan milletvekillerinin sosyolojik özelliklerini incelediği çalışmasında ise milletvekillerinin eğitim düzeylerinin, mesleklerinin, yaş ortalamalarının ve cinsiyetlerinin önceki dönemlere göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemiştir. Söz konusu dönemde Meclis'te ağırlıklı olarak avukat ve teknokratların yer aldıklarını belirten yazar, kadın milletvekili oranının hiçbir zaman yüzde onu aşmadığını ifade etmiştir (Altan, 2017). Altan "*Türkiye'de 1980-2007 Dönemi Milletvekillerinin Sosyolojik Özellikleri*" başlıklı bir diğer çalışmasında ise milletvekilleri arasında hukuk fakültesi mezunlarının ağırlıkta olduğunu belirtmiştir. TBMM ele alınan tarih aralığında daha önceki dönemlere göre gençleşse de yaş ortalaması yine de yüksektir. Altan'a göre milletvekilliği toplum tarafından profesyonel bir meslek olarak algılanmamaktadır (Altan, 2009).

Ali Fuat Gökçe ise "*Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Siyasal Seçkinlerin Sosyal Yapılarının İncelenmesi: 23. Dönem Milletvekilleri*" başlıklı makalesinde milletvekillerinin eğitim düzeylerini, yabancı dil bilgilerini, mesleklerini, cinsiyetlerini ve yaş dağılımlarını incelemiştir. Bu kapsamda TBMM'deki milletvekilleri arasında gençlerin oranının düşük olduğunu, eğitim düzeyi açısından büyük çoğunluğunun lisans ve lisansüstü dereceye sahip bulduklarını tespit etmiştir. Gökçe, Meclis'te farklı mesleklerde milletvekilleri bulunsa da ağırlığın esnaf sanatkâr erbabında olduğunu belirtmiştir. Söz konusu yasama döneminde kadın milletvekillerinin oranı ise yüzde 8,8 düzeyinde kalmıştır (Gökçe, 2011).

Durmuş Ali Arslan yapmış olduğu çalışmada tek ve çok partili dönemlerde milletvekillerinin yaşlarını, cinsiyetlerini, eğitim düzeylerini, mesleklerini ve aile yapılarını karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün cumhuriyeti genç bir kadroyla kurduğunu ancak 1927'den itibaren yaş ortalamasının yükseldiğini belirten Arslan, 1961'de milletvekillerinin yaş ortalamasının 43,6'ya kadar düştüğünü ama 1965'ten sonra tekrar yükselmeye başladığını söylemiştir. TBMM'de üniversite mezunu milletvekillerinin

sayısının her zaman yüksek olduğunu, meslek grubu bakımından ise bürokrat, yönetici ve hukukçuların başı çektiğini dile getirmiştir (Arslan, 2005).

Yazında milletvekillerinin demografik ve sosyolojik özelliklerine ilişkin il veya iller düzeyinde çalışmalar da yer almaktadır. Durmuş Ali Arslan, Fatma Doğan ve Gülten Arslan 1950-2006 yılları arasında Mersin milletvekilliği yapanların yaşları, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, meslekleri gibi demografik ve sosyal özelliklerini ele almışlardır. Mersin'de gençlerin, milletvekili olarak seçilme olasılıklarının ileri yaşlardaki kişilere oranla daha yüksek olduğu, hukuk fakültesi mezunlarının milletvekili olarak daha çok tercih edildikleri ve erkeklerin seçilmede daha avantajlı oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Ayrıca üniversite mezunu olmanın kişinin milletvekili seçilmesini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir (Arslan, Doğan, & Arslan, 2020).

Gökhan Göktürk 1946-1960 tarihleri arasında yapılan genel seçim sonuçlarını Kütahya örneği üzerinden çözümlenmiştir. Göktürk, çok partili siyasi hayata geçişle birlikte Kütahya'da sağ partilere eğilimli bir seçmen kitlesinin ortaya çıktığını ve ili temsil eden milletvekillerinin genellikle tüccarlardan müteşekkil kimseler olduğunu belirtmiştir (Göktürk, 2013). Nurettin Gülmez Manisa milletvekillerini ele aldığı kitabında 1920-2015 yılları arasında görev yapmış milletvekillerinin memleketlerini, mesleklerini, eğitim düzeylerini ve yabancı dil bilgilerini değerlendirmiştir. Gülmez, ele aldığı dönemde görev yapan Manisa milletvekillerinin yüzde 80,1'inin lisans ve lisansüstü mezuniyete sahip olduklarını ve yüzde 51,8'inin Manisa doğumlu olmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca Manisa'dan seçilen kadın milletvekillerinin sayıca az olduğuna dikkat çeken yazar, dört kadın milletvekilinin altı dönem Meclis'te Manisa'yı temsil ettiklerini ifade etmiştir (Gülmez, 2018). Bilal Nergiz ise doğu ve güneydoğu bölgelerinde bulunan 16 ili incelediği çalışmasında 1945-1960 yılları arasında seçilen milletvekillerinin yaş, eğitim, meslek gibi özelliklerini incelemiş Demokrat Parti ile Cumhuriyet Halk Partisi temsilcilerini karşılaştırmıştır. Nergiz çalışmasında milletvekillerinin genel olarak 30-50 yaş aralığında yer aldıkları, çoğunluğun üniversite mezunu ve meslekler konusunda ise ağırlığın çiftçi-tüccarlar ile hukukçularda olduğu sonuçlarına ulaşmıştır (Nergiz, 2020).

Sonuç olarak yazında milletvekillerinin demografik ve sosyal özelliklerine ilişkin birçok çalışma bulunmakla birlikte bu çalışmada ele alınan dönemleri kapsayan bir makaleye rastlanmamıştır. Ayrıca kuşaklar kapsamında değerlendirmelerin karşılaştırmalı olarak incelendiği bir çalışma da bulunmamıştır. Araştırmada parametrik testlerin kullanılması çalışmaya özgünlük katan diğer bir husustur. Sayılan nedenlerden dolayı çalışmanın alan yazına mütevazı bir katkı yaptığı söylenebilir.

2. Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde ilkin “siyasi seçkin” kavramı açıklanarak buna ilişkin farklı yaklaşımlar tanıtılmıştır. Ardından Türkiye’de milletvekili seçilme yeterliliği diğer ülkelerinkiyle karşılaştırmalı bir bakış açısıyla özet biçimde ele alınmıştır. Milletvekili seçilme yeterlilikleri hususunda Türkiye dışındaki ülkelerden örnekler verilmesinin nedeni ise bu konuda önemli bir farklılığın olup olmadığının tespit edilmesi düşüncesidir. İkinci olarak “kuşak” kavramı açıklanmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan dönemlerde Meclis’te görev yapan milletvekillerinin mensup oldukları kuşaklara ilişkin değerlendirmeler yapıldığı için bu kavramın açıklanması faydalı görülmüştür. Ayrıca milletvekillerinin kişiliklerine ilişkin özelliklerin alınan kararlarda etkisi olabileceği göz önüne alınarak Meclis’e hâkim kuşakların genel özelliklerine ilişkin kısa bilgiler verilmiştir.

2.1. Siyasi Seçkinler

Seçkin kuramı Gaetano Mosca, Vilfredo Pareto ve Robert Michels’in araştırmalarıyla ortaya çıkmıştır. Mosca siyasi seçkinlerin yönettikleri kişilere göre genellikle belirli bir maddi, entelektüel ve ahlâki üstünlüğe sahip olmaları gerektiğini belirtmiştir (Higley, 2008). Seçkinlerin dolaşımı kuramını savunan Pareto’ya göre tarih, belirli bir seçkinler grubunun bir diğeri tarafından ikame edilmesinden ibarettir. Ona göre seçkinler kendi mesleklerinde istisnai meziyetlere, yeteneklere ve becerilere sahip olmalıdırlar. Pareto seçkinleri siyasi ve toplumsal seçkinler olarak ikiye ayırmıştır (Vergin, 2003: 113-115). Michels ise siyasi seçkinlerin verimli bir şekilde çalışabilmeleri için liderlerin ve uzmanların yer aldıkları büyük örgütlere ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Her üç düşünür de seçkinlerin görece özerkliğini vurgulayarak demokratik ve eşitlikçi toplumların oluşması yönündeki taleplerin tamamının karşılanmasının zor olduğunu dile getirmişlerdir (Higley, 2008). Bu kapsamda siyasi seçkinler, büyük ve güçlü örgütlerdeki stratejik konumları sayesinde siyasi karar alma süreçlerini ileri düzeyde etkileyebilen kişiler olarak tanımlanmaktadır (Higley & Moore, 2001: 176). Siyasi seçkinler yerel ve merkezi kurumlarda görev yapan seçilmiş veya atanmış kimselerden oluştuğundan toplumdaki diğer bireylere göre daha fazla güce sahiptirler (Brint, ve diğerleri, 2020). Ayrıca siyasi seçkinler, siyasi meselelerde uzmanlaşmış kişilerdir (Gaxie, 2018: 250).

Ulusal düzeyde siyasi karar alma mekanizmalarına katılan siyasi seçkinler kendi özelliklerine göre bir rejim¹ yaratmaktadır. Örneğin seçkinler bazı rejimlerde hükümetlere sırayla sahip olmaya çalışırken diğer rejimlerde ise bir

¹ Bu kısımda rejim kavramı bir devletin yönetim biçimini ifade etmek için kullanılmıştır.

seçkinler grubu yürütmeye tek başına hâkim olarak başka grupların katılımını engellemekte ve dolayısıyla rekabeti ortadan kaldırmaktadır (Burton & Higley, 2001). Bu kapsamda siyasi seçkinler üzerine mevcut yazında iki önemli bakış açısının bulunduğu belirtilmesi gerekmektedir. Liberal çoğulcu bakış açısı iktidarın seçkinler arasında dağılımına odaklanmakta ve değişimlerin zaman içinde gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Buna karşılık eleştirel seçkinci yaklaşım ise gücün seçkinler elinde toplandığını vurgulayarak iktidar mücadelesinin sınıflar arasında değil siyasi seçkinler arasında yaşandığını savunmaktadır (Kifordu, 2011: 20).

2.2. Milletvekili Seçilme Yeterlilikleri

Milletvekili seçilme yeterlilikleri demokratik ülkelerin anayasalarında ve kanunlarında kayıt altına alınmıştır. Türkiye'de seçilme yeterlilikleri 1982 Anayasası'nda ve Milletvekili Seçimi Kanunu'nda düzenlenmiştir. 1982 Anayasası'nın 76. maddesine uygun olarak Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 10'uncu maddesine göre on sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı milletvekili seçilebilmektedir. Aynı kanunun 11'inci maddesinde ise ilkökul mezunu olmayanların, kısıtlıların, askerlikle ilişkili olanların, kamu hizmetlerinden yasaklıların, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha uzun süreli hapis ve süresi ne olursa olsun ağır hapis cezasına hüküm giymiş kimselerin milletvekili seçilemeyeceği belirtilmektedir. Ayrıca kanunda belirtilen diğer suçlardan hüküm giymiş olmanın milletvekili seçilmeye engel olduğu söylenebilir (Milletvekili Seçim Kanunu, 1983). Mevzubahis kanunun ilgili maddeleri dışında 1982 Anayasası'nın 76. maddesinde görevlerinden ayrılmadan milletvekili adayı olamayacak kişiler ayrıca belirtilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

Büyük Britanya'da Avam Kamarası'na seçilebilmek için en az 18 yaşında olmak gerekmektedir. Ayrıca seçilme yeterliliklerinde, İrlanda veya İngiliz Uluslar Topluluğu'nda yer alan bir devletin vatandaşlığı şartı bulunmaktadır. Belirli bir eğitim düzeyine sahip olma koşulu ise aranmamaktadır (UK Parliament, 2020). Buna rağmen temsilcilerin yüzde 93'ü yükseköğrenim diploması almış kimselerden oluşmaktadır (Montacute, 2019). ABD Temsilciler Meclisi için yaş sınırı 25 iken Senato için 30 yaşını doldurmuş olmak şartı aranmaktadır (United States Senate, 2021). Temsilciler Meclisi'nin yüzde 94,8'i, Senato üyelerinin ise tamamı en az lisans mezunlardır (CRS, 2020). Almanya Federal Meclisi'ne seçilme yaşı Alman Anayasası'nın 38'inci maddesinde 18 olarak belirlenmiştir (Deutscher Bundestag, 2019). Cumhuriyet Senatosu ve Temsilciler Meclisi'nden oluşan İtalya Parlamentosu'nda, Temsilciler Meclisi'ne seçilme yaşı asgari 25'tir. Ayrıca kadınların mecliste daha fazla temsiliyetlerini sağlamak için bir seçim çevresindeki parti listelerinde yer alan

adayların yarısının kadın olması kuralı getirilmiştir (Inter-Parliamentary Union, 2016). Bu ülkeler dışında Kanada Avam Kamarasına, Fransa ve Avusturya Ulusal Meclislerine, Avusturalya ve Belçika Temsilciler Meclislerine, Hollanda Senatosuna, İspanya Senatosuna ve Kongresine, İsviçre Eyalet Meclisi ile Ulusal Meclise seçilme yaşı en az 18'dir. Türkiye'ye benzer şekilde seçilmek için belirli suçlardan mahkûm olmama bir diğer ifadeyle kişinin sicilinin temiz olmasına ilişkin düzenleme İngiltere Avam Kamarası'na ve Fransa Ulusal Meclis'ine temsilci olarak girebilmek için aranan şartlardandır (Parline, 2018).

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında seçilme yeterlilikleri hususunda ülkeler arasında benzerlikler olduğu söylenebilir. Devletlerin, milletvekili seçilme yeterliliklerinde en çok yaşa ilişkin düzenlemeler yaptıkları eğitim, vatandaşlık, malvarlığı ve cinsiyete ilişkin koşul koyan ülkelerin sayısının az olduğu tespit edilmiştir. Milletvekili seçilme yeterlilikleri arasında yer almasa da mevzubahis ülkelerde görev yapan temsilcilerin büyük çoğunluğunun lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip olduğu görülmüştür.

2.3. Kuşaklar

Kuşak bir toplumda yaklaşık aynı yaştaki insanlar olarak tanımlanabilmektedir. Tarihsel, politik, ekonomik ve sosyal olayların yanı sıra teknolojik gelişmeler, eğitim fırsatları ve yaşam tarzı değişiklikleri yaş gruplarının ortak tutumlarını, tercihlerini ve davranışlarını etkilemede önemli roller oynamaktadırlar. Kuşaklar kişinin bilincini tıpkı sosyal sınıflar veya kültürler gibi etkileme potansiyeline sahiptir. Aynı kuşaktan olan kişiler toplumsal süreçte ortak bir konuma sahiptirler. Bu yüzden de benzer tavır ve değerleri yansıtan müşterek bir zihniyete maliktirler. Aynı dönemde eğitim alan ve aynı sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik çevresel şartlarla büyüyen kuşaklar benzer değerlere sahip olurlar (Ueberwimmer & Blyznyuk, 2016: 46, 47; Lehto, vd., 2006: 238).

Mevcut yazında kuşaklara dâir farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır. Bu çerçevede gelenekselci kuşak bazı çalışmalarda sessiz kuşak olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca Y kuşağı yerine internet kuşağı, milenyum kuşağı, dijital nesil gibi farklı kullanımlar mevcuttur. Bu çalışmada, yazında daha sık tercih edilen gelenekselci (1927-1945), bebek patlaması (1946-1964), X (1965-1980) ve Y (1981-1999) kuşağı (Çetin & Karalar, 2016: 159) şeklindeki ayırım kullanılmıştır. Bu kapsamda mevzubahis kuşaklarda yer alanların özellikleri kısaca şu şekilde özetlenebilir: Büyük Buhran ve İkinci Dünya Savaşı'nın zorlukları içinde büyüyen gelenekselci kuşak üyeleri tutumlu, aşırı temkinli, muhafazakâr ve riskten kaçınma eğiliminde olan kişilerdir. Bebek patlaması kuşağında yer alanlar ise siyasi konularda daha özgür ruhlu ve açık fikirli olma fırsatına sahip olmuşlardır. Bu kuşakta yer alanlar yaratıcılığa değer verir,

macerayı sever ve bağımsızlıklarına düşkündürler (Lehto, vd., 2006: 239; Dunn-Cane, vd., 1999). Ayrıca bebek patlaması kuşağı üyeleri ekip çalışmasına ve grup tartışmalarına değer veren, örgüt bağlılığı ve sadakati yüksek olan, başarıya ulaşmak için fedakârlık yapılması gerektiğine inanan kişilerdir (Jorgensen, 2003: 43).

Hayatında dengeyi seven X kuşağı ekonomik istikrardan yanadır. İnançlarına çok fazla bağlı olması X kuşağını dengeli bir yaşam sürmeye yönlendirmektedir. Bu kuşağın üyeleri bireysel ihtiyaçlarına uygun bir iş ve yaşam dengesi kurmaya çalışırken esnek programlar, bağımsızlık ve profesyonel gelişim istemektedirler. Ayrıca X kuşağında yer alanlar özerkliğe ve bağımsızlığa değer veren, sorunların nedenlerini araştıran, beceri ve uzmanlık kazanmaya çalışan, bireylere sadık olup örgütlere uzun vadeli bağlılık göstermeyen, liderlik rollerini üstlenmeye isteksiz kişiler olarak tarif edilmektedir. Teknolojik devrimin ortasında doğmuş olan Y kuşağı ise yenilik arayan gençlerden oluşmaktadır. Öz güvenleri yüksek olan Y kuşağı üyeleri işgücü piyasasında hızlı terfi etmeyi ve yüksek ücret almayı hedeflemektedirler. Bu kuşakta yer alan kişiler otoriteyi sorgulamaktan korkmazlarken mantıksız buldukları yönetim kararlarına da meydan okuyabilirler. Ayrıca güçlü bir iş ahlakına, girişimci ruha ve sorumluluk duygusuna sahip, değişim konusunda rahat, geleceğe güvenle bakan, iyimser ve iyi eğitim almış kişilerdir (Severo, vd., 2017 96, 97; Jorgensen, 2003: 42, 43). Kuşaklar arasındaki farklılıkları inceleyen ve yazına önemli katkılar sunan Neil Howe ve William Strauss X kuşağı temsilcilerinin orta yaşa geldiklerinde yabancılaşarak konumlarından hoşnut olmayacaklarını, Y kuşağının ise dijital konulara hâkimiyetleri ve örgütlenme yetenekleri sayesinde siyasi bir güç merkezi meydana getireceklerini iddia etmektedirler (Howe & Strauss, 2007: 41).

3. Yöntem

Çalışmanın yöntem bölümünde ilkin araştırmanın amacı, evreni, örnekleme ve sınırlılıkları belirtilmiştir. Ayrıca verilerin toplanmasında karşılaşılan sorunlara değinilmiştir. Ardından çalışma soruları ortaya konmuş ve araştırma kapsamında sınanan hipotezler sıralanmıştır. Son olarak ise hipotezlerin analiz edilmesinde kullanılan testler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı, Örnekleme ve Sınırlılıkları

Çalışmanın amacı 24'üncü (2011 Genel Seçimleri), 26'ncı (2015 Genel Seçimleri) ve 27'inci (2018 Genel Seçimleri) yasama dönemlerinde TBMM'de görev yapan milletvekillerinin seçilme yeterliliklerini, eğitim düzeyi ve yaş kriterleri kapsamında incelemektir. 25'inci dönem milletvekilleri çok kısa bir

süre (23 Haziran-1 Ekim 2015) görev yaptıklarından çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Veri toplarken ilkin, belirtilen dönemlerde görev alan milletvekillerinin, TBMM'nin çevrimiçi sayfasında ve albümlerinde yer alan özgeçmişleri dikkate alınarak doğum tarihleri, eğitim düzeyleri, okudukları okullar ve bölümler tespit edilmiştir. Milletvekillerinin seçtikleri iller ve temsil ettikleri partiler de göz önünde tutularak lisans ve lisansüstü mezunların okudukları üniversiteler ve bölümler saptanmıştır. Üniversite mezunu milletvekilleri çok farklı bölümleri bitirdiklerinden birbirine yakın bilim dalları yazar tarafından belirlenen kategoriler altında toplanmıştır. Bu kapsamda seksen bölüm on beş sınıfa indirgenmiştir. Doğum yıllarına göre ise milletvekilleri, yukarıda ortaya konulan sınıflandırma doğrultusunda, gelenekselci (1927-1945), bebek patlaması (1946-1964), X (1965-1980) ve Y (1981-1999) kuşakları olmak üzere dört kategoride ele alınmıştır.

İncelenen yasama dönemlerinde görev yapan 1.700 milletvekili çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Özgeçmişlerinde çok fazla eksiklik olan milletvekilleri analize dâhil edilmemiştir. Böylece çalışmanın örneklemini oluşturan 1.676 milletvekilinin bilgileri değerlendirilmiştir. Bu kapsamda verilerin toplanmasında karşılaşılan en büyük sorun, TBMM'nin çevrimiçi sayfasında ve albümlerinde ulaşılan özgeçmişlerdeki verilerin eksik olmasıdır. Örneğin, bazı milletvekillerinin okudukları üniversitelerin adı, bölümleri veya doğum yılları tespit edilememiştir. Diğer küçük bir kısmında ise milletvekilinin en son hangi okuldan mezun olduğu başka bir ifadeyle eğitim düzeyi bulunamamıştır. Ulaşılamayan veriler betimsel istatistiklerde "bilinmiyor", varyans analizlerinde ise kayıp veri olarak kodlanmıştır. Bu kapsamda kamuoyunu şeffaf bir şekilde bilgilendirmek amacıyla milletvekillerinin özgeçmişlerinin eksiksiz bir şekilde paylaşılması büyük önem arz etmektedir.

3.2. Sorular ve Hipotezler

Bu çalışmada cevap aranan sorular; "Milletvekillerinin demografik özellikleri (eğitim ve yaş) dönemselsel olarak farklılık göstermekte midir?", "Milletvekillerinin eğitimleri fakülte veya bölüm bazlı nasıl bir dağılım göstermektedir?", "24'üncü, 26'ncı ve 27'inci yasama dönemlerinde meclislere yön veren kuşaklar hangileri olmuştur?" ve "Milletvekillerinin eğitim düzeyleri partiler temelinde nasıl farklılaşmaktadır?" şeklinde sıralanabilir.

Yukarıda ortaya atılan sorular kapsamında çalışmanın hipotezleri şu şekilde formüle edilmiştir:

H_1 : Eğitim düzeyi ortalaması yasama dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H_2 : Yaş ortalaması yasama dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H_3 : Milletvekillerinin eğitim aldıkları bölümler, yasama dönemleri arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

H_4 : Milletvekillerinin eğitim düzeyleri partilere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Araştırma soruları kapsamında ortaya konulan bu hipotezler, milletvekillerinin özgeçmişlerinde yer alan verilerin kodlanmasından sonra Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi (SPSS) programı yardımıyla analiz edilmiştir.

3.3. Hipotezlerin Sınanmasında Kullanılan Testler

H_1 ve H_2 hipotezlerinin sınanmasında tek yönlü varyans analizinin (one-way ANOVA) kullanılmasına karar verilmiştir. Tek yönlü varyans analizinin yapılabilmesi için verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda öncelikle “eğitim düzeyi”, “yaş” ve “dönem” değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir.

Tablo 1. Çarpıklık-Basıklık Değerleri

Eğitim Düzeyi		Yaş		Dönem	
Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık
-0,470	1,384	0,003	-0,163	-0,398	-1,499

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1’de görüleceği üzere çarpıklık ve basıklık değerleri “-1,5 ; +1,5” aralığında çıkmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin belirtilen aralıkta yer alması durumunda verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilebilmektedir (Tabachnick, ve diğerleri, 2013). Bu kapsamda verilerin normal dağılım gösterdiği ve tek yönlü varyans analizinin kullanılmasının uygun olduğu söylenebilir.

H_3 hipotezini sınamak için betimsel istatistikî analizden yararlanılmış olup her bir değişkenin frekans değerleri hem üç dönem toplamı şeklinde hem de dönem bazında karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. H_4 hipotezinin sınanmasında ise SPSS programı aracılığıyla oluşturulan çapraz tablolardan yararlanılmıştır.

4. Bulgular

Araştırmada elde edilen sonuçların daha kolay takip edilebilmesi bakımından bulgular betimsel istatistikî analizler ve tek yönlü varyans analizi test istatistikleri şeklinde alt başlıklara ayrılarak sunulmuştur.

4.1. Milletvekili Eğitim Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikî Analizler

Çalışma kapsamında milletvekillerinin eğitim düzeylerinin dağılımı dönemler bazında Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Milletvekillerinin Eğitim Düzeyleri

Eğitim Düzeyi/Dönem		Toplam		24’üncü Dönem		26’ncı Dönem		27’inci Dönem	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Eğitim Düzeyi	İlkokul	6	0,4	3	0,5	1	0,2	2	0,3
	Ortaokul	11	0,7	1	0,2	2	0,4	8	1,4
	Lise	110	6,6	37	6,7	32	6,0	41	7,0
	Ön Lisans	30	1,8	7	1,3	9	1,7	14	2,4
	Lisans	983	58,7	341	62,0	323	60,1	319	54,2
	Yüksek Lisans	277	16,5	75	13,6	93	17,3	109	18,5
	Doktora	251	15,0	86	15,6	76	14,2	89	15,1
	Bilinmiyor	8	0,5	0	0	1	0,2	7	1,2
	Toplam	1676	100	550	100	537	100	589	100

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2’de görüldüğü üzere üç dönemde de lisans ve lisansüstü seviyelerden mezun milletvekili sayısı fazladır. Milletvekillerinin takriben yüzde 90’ı yükseköğrenim görmüştür. İncelenen yasama dönemlerinde milletvekillerinin lisans düzeyinde en çok Ankara Üniversitesi (yüzde 17,2) ve İstanbul Üniversitesinden (yüzde 16,7) mezun oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca yüzde 85,8’i devlet; yüzde 1,7’si vakıf üniversitelerinden mezunken yüzde 4,2’si yurtdışında eğitim almıştır. Söz konusu dönemlerde görev yapan milletvekillerinin yüzde 4,3’ü ikinci üniversite mezunudur. Milletvekillerinin yüzde 7,6’sı ise herhangi bir üniversiteyi bitirmemiştir.

Diğer yandan incelenen dönemlerde seksen farklı bölümde eğitim almış olan milletvekillerinin çoğunluğu (yüzde 22,4) hukuk fakültesi mezunudur. Hukuk fakültesini, tıp fakültesi (yüzde 7,6), iktisat bölümü (yüzde 7,2) ve işletme bölümü (yüzde 6,3) takip etmiştir. Milletvekillerinin mezun oldukları bölümler ve fakülteler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Milletvekillerinin Mezun Oldukları Fakülteler/Bölümler

Fakülte/Bölüm-Dönem		Toplam		24'üncü Dönem		26'ncı Dönem		27'nci Dönem	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Fakülte / Bölüm	Üniversite mezunu değil	125	7,5	41	7,5	35	6,5	49	8,3
	Eğitim Fakültesi/ Öğretmenlik	69	4,1	18	3,3	20	3,7	31	5,3
	Adalet/Hukuk	377	22,5	121	22	129	24	127	21,6
	Tıp/Dış Hekimliği/Hemşire	145	8,7	44	8	53	9,9	48	8,1
	İ.İ.B.F.	391	23,3	126	22,9	127	23,6	138	23,4
	Siyaset Bilimi	26	1,6	11	2	6	1,1	9	1,5
	Mühendislik	234	14	80	14,5	72	13,4	82	13,9
	İlahiyat	59	3,5	22	4	19	3,5	18	3,1
	Yabancı Diller	15	0,9	4	0,7	4	0,7	7	1,2
	Fen Bilimleri*	43	2,6	21	3,8	11	2,0	11	1,9
	Sosyal Bilimler**	77	4,6	23	4,2	30	5,6	24	4,1
	Eczacılık	35	2,1	12	2,2	9	1,7	14	2,4
	İletişim	32	1,9	10	1,8	9	1,7	13	2,2
	Beden Eğitimi ve Spor	6	0,4	2	0,4	2	0,4	2	0,3
	Mimarlık	25	1,5	11	2	8	1,5	6	1
	Askeri Akademi	5	0,3	2	0,4	1	0,2	2	0,3
	Bilinmiyor	12	0,7	2	0,4	2	0,4	8	1,4
Toplam	1676	100	550	100	537	100	589	100	

* Matematik, kimya, fizik, fen ve tabiat bilgisi gibi bölümler yer almaktadır.

** Sosyal bilimler alanında yer alan ve diğer başlıklara girmeyen coğrafya, tarih, edebiyat, sosyoloji, psikoloji gibi bölümler buraya dâhil edilmiştir.

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Milletvekillerinin mezun oldukları fakülteler/bölümler incelendiğinde çalışmada ele alınan üç dönemde de hukuk, iktisadi ve idari bilimler ile mühendislik fakültelerinden mezun olanların tüm milletvekillerinin yarısından fazlasını (yüzde 59,8) oluşturduğu görülmektedir. Milletvekillerinin faaliyet alanları siyasetle ilgili olsa da “siyaset bilimi” bölümü mezunlarının oranı yüzde 1,6'dır.

Milletvekilleri lisansüstü eğitim bağlamında incelendiğinde yüksek lisans mezunlarının en çok İstanbul Üniversitesini tercih ettikleri görülmektedir. Bu üniversiteyi sırasıyla ABD ve İngiltere üniversiteleri takip etmiştir. Yüksek lisans eğitimi alan milletvekilleri ağırlıklı olarak iktisadi ve idari bilimler mezunlardır. Doktora yapan milletvekilleri ise sırasıyla İstanbul Üniversitesi,

Ankara Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesini seçmişlerdir. Doktora eğitiminde de iktisadi ve idari bilimler fakültesi diğer fakültelerden daha fazla tercih edilmiştir.

Milletvekillerinin eğitim düzeyleri partiler bazında incelendiğinde, AKP'den seçilen milletvekillerinin yüzde 58,5'inin lisans, yüzde 20,6'sının yüksek lisans ve yüzde 15'inin doktora mezunu olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle AKP'li milletvekillerin yaklaşık yüzde 94'ü lisans ve lisansüstü diplomaya sahiptir. Diğer yandan CHP'li milletvekillerinin yüzde 64'ü lisans, yüzde 11,3'ü yüksek lisans ve yüzde 13,6'sı doktora derecesine sahipken yaklaşık yüzde 11'i üniversite mezunu değildir. MHP milletvekillerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde ise yüzde 47,8'inin lisans, yüzde 19,1'inin yüksek lisans ve yüzde 22,8'inin doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir. Üniversite mezunu olmayan MHP'lilerin oranı CHP ile yaklaşık aynı seviyededir. İYİ Partili milletvekillerin ise yüzde 50'si lisans, yüzde 11,7'si yüksek lisans ve yüzde 25'i doktora mezundur. Son olarak HDP'de ise yüzde 59,7 lisans, yüzde 3,6 yüksek lisans ve yüzde 7,2 doktora mezunu milletvekili bulunmaktadır.

Tablo 4'te partilere göre milletvekillerinin eğitim düzeyleri 24'üncü yasama dönemi temelinde değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 24'üncü Dönem Milletvekillerinin Eğitim Düzeyleri

Eğitim Düzeyi/Parti			Parti						Toplam
			AKP	CHP	MHP	HDP	BAĞIMSIZ	KADEP	
Eğitim Düzeyi	İlkokul	Frekans	1	2	0	0	0	0	3
		Yüzde	0,3	1,5	0	0	0	0	0,5
	Ortaokul	Frekans	1	0	0	0	0	0	1
		Yüzde	0,3	0	0	0	0	0	0,2
	Lise	Frekans	10	8	5	10	4	0	37
		Yüzde	3,1	5,9	9,6	34,5	66,7	0	6,7
	Ön Lisans	Frekans	5	1	0	1	0	0	7
		Yüzde	1,5	0,7	0	3,4	0	0	1,3
	Lisans	Frekans	199	95	26	18	2	1	341
		Yüzde	60,9	70,4	50	62,1	33,3	100	62
	Yüksek Lisans	Frekans	57	11	7	0	0	0	75
		Yüzde	17,4	8,1	13,5	0	0	0	13,6
	Doktora	Frekans	54	18	14	0	0	0	86
		Yüzde	16,5	13,3	26,9	0	0	0	15,6
	Toplam	Frekans	327	135	52	29	6	1	550
		Yüzde	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

24'üncü yasama döneminde AKP, CHP, MHP ve HDP'de görev yapan milletvekillerinin büyük çoğunluğunun lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip oldukları görülmektedir. Sayıca az olan bağımsızlar ve KADEP dikkate alınmadığı takdirde lise mezunu milletvekili oranının en yüksek olduğu parti HDP'dir. İlkokul mezunu milletvekillerinin biri AKP'li iken, ikisi CHP'lidir.

Tablo 5. 26'ncı Dönem Milletvekillerinin Eğitim Düzeyleri

Eğitim Düzeyi/Parti			Parti						Toplam
			AKP	CHP	MHP	İYİ PARTİ	HDP	BAĞIMSIZ	
Eğitim Düzeyi	İlkokul	Frekans	0	0	0	0	1	0	1
		Yüzde	0	0	0	0	2,1	0	0,2
	Ortaokul	Frekans	1	1	0	0	0	0	2
		Yüzde	0,3	0,9	0	0	0	0	0,4
	Lise	Frekans	9	12	1	2	8	0	32
		Yüzde	2,8	10,4	2,9	9,5	16,7	0	6
	Ön Lisans	Frekans	6	2	0	0	1	0	9
		Yüzde	1,9	1,7	0	0	2,1	0	1,7
	Lisans	Frekans	186	77	15	13	31	1	323
		Yüzde	58,7	67	42,9	61,9	64,6	100	60,1
	Yüksek Lisans	Frekans	66	13	10	1	3	0	93
		Yüzde	20,8	11,3	28,6	4,8	6,3	0	17,3
	Doktora	Frekans	49	10	9	4	4	0	76
		Yüzde	15,5	8,7	25,7	19	8,3	0	14,2
	Bilinmiyor	Frekans	0	0	0	1	0	0	1
		Yüzde	0	0	0	4,8	0	0	0,2
	Toplam	Frekans	317	115	35	21	48	1	537
		Yüzde	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

26'ncı dönem milletvekillerinin eğitim düzeyleri 24'üncü dönemle karşılaştırıldığında ilk olarak ilkokul mezunlarındaki değişim dikkat çekmektedir. 26'ncı dönemde AKP ve CHP'de ilkokul mezunu milletvekili bulunmazken sadece HDP'de bir kişi ilkokul diploması almıştır. Bu dönemde en çok lise mezunu tıpkı 24'üncü dönemde olduğu gibi HDP bünyesinde bulunmuştur. Ancak bu dönemde HDP lisansüstü eğitim almış mezunlarını da Meclis'e sokmayı başarmıştır. Hem 24'üncü hem de 26'ncı dönemde MHP'li milletvekilleri en az lise mezunudur.

Tablo 6. 27'nci Dönem Milletvekillerinin Eğitim Düzeyleri

Eğitim Düzeyi/Parti			PARTİ						Toplam
			AKP	CHP	MHP	İYİ PARTİ	SP	HDP	
Eğitim Düzeyi	İlkokul	Frekans	0	0	0	0	0	2	2
		Yüzde	0	0	0	0	0	3,2	0,3
	Ortaokul	Frekans	3	2	0	0	0	3	8
		Yüzde	1	1,4	0	0	0	4,8	1,4
	Lise	Frekans	6	13	7	3	0	12	41
		Yüzde	2,1	9,4	14,3	7,7	0	19,4	7
	Ön Lisans	Frekans	8	1	1	2	0	2	14
		Yüzde	2,7	0,7	2	5,1	0	3,2	2,4
	Lisans	Frekans	162	77	24	17	1	34	319
		Yüzde	55,7	55,4	49	43,6	50	54,8	54,2
	Yüksek Lisans	Frekans	70	20	9	6	0	2	109
		Yüzde	24,1	14,4	18,4	15,4	0	3,2	18,5
	Doktora	Frekans	37	25	8	11	1	6	89
		Yüzde	12,7	18	16,3	28,2	50	9,7	15,1
	Bilinmiyor	Frekans	5	1	0	0	0	1	1
		Yüzde	1,7	0,7	0	0	0	1,6	1,2
	Toplam	Frekans	291	139	49	39	2	62	589
		Yüzde	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

27'nci yasama dönemi milletvekillerinin eğitim düzeylerinin incelenmesine geçmeden önce burada değerlendirmeye dâhil edilmeyen hususlara ilişkin bilgi verilmesi faydalı olacaktır. Şöyle ki tabloda gösterilemeyen BBP'de bir yüksek lisans, DP'de bir lisans, TİP'te iki lisans mezunu milletvekili bulunmaktadır. Ayrıca Meclis'te lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerine sahip birer bağımsız milletvekili yer almaktadır. Tablo 6'da tıpkı önceki dönemlerde olduğu gibi ilkokul mezunu milletvekilinin en çok HDP'de yer aldığı, buna karşılık MHP ve İYİ Parti'de ise milletvekillerinin en az lise diplomasına sahip oldukları dikkat çekmektedir. Diğer yandan değerlendirmeye tabi tutulan partilerde milletvekillerinin takriben yüzde 90'ının lisans ve lisansüstü seviyelerden mezun oldukları görülmektedir. Yüksek lisans mezunlarının en fazla olduğu parti AKP iken, doktora mezunlarında ise İYİ Parti başı çekmektedir.

Çalışmada ele alınan dönemler kapsamında milletvekillerinin mezun oldukları fakülteler veya bölümler partiler bazında incelendiğinde AKP'li

milletvekillerinin ekseriyetle İİBF (yüzde 24,5), hukuk (yüzde 24,5) ve mühendislik (yüzde 15,7) fakültelerinden mezun oldukları görülmektedir. CHP'de milletvekilleri hukuk (yüzde 22,9), İİBF (yüzde 22,1) ve tıp fakültelerinden (yüzde 13,1) mezundurlar. MHP'li milletvekilleri İİBF (yüzde 33,1), mühendislik (yüzde 14,7) ve sosyal bilimler (yüzde 9,6) alanlarından mezun olmuştur. İYİ Parti'li milletvekillerinin ise mühendislik (yüzde 16,7) ve eşit oranlarda hukuk ile tıp fakültelerinden (yüzde 15) mezun oldukları tespit edilmiştir. HDP'de diğer partilere benzer şekilde milletvekillerinin hukuk (yüzde 25,9), İİBF (yüzde 10,1) ve aynı oranda mühendislik ile eğitim fakültelerinden (yüzde 7,2) mezun oldukları görülmektedir. Siyaset bilimi veya ilişkili bölümlerden mezun milletvekili oranları AKP, CHP ve HDP'de sırasıyla yüzde 1,7; yüzde 1,5 ve yüzde 1,4 iken MHP ve İYİ Parti'de bu bölümleri bitirmiş milletvekili yer almamaktadır.

4.2. Milletvekillerinin Kuşaklarına İlişkin Betimsel İstatistikî Analizleri

Bu bölümde ilkin milletvekillerinin kuşaklara göre dağılımı doğum yılları temel alınarak incelenmiştir. Ardından çalışmada incelenen yasama dönemleri ayrı ayrı ve partiler bazında ele alınarak kuşakların temel özelliklerine kısaca değinilmiştir.

Tablo 7. Mensup Oldukları Kuşaklara göre Milletvekilleri

Kuşak/Dönem	Toplam		24'üncü Dönem		26'ncı Dönem		27'nci Dönem		
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	
Kuşak	Gelenekselci Kuşak	31	1,8	24	4,4	6	1,1	1	0,2
	Bebek Patlaması	805	48	331	60,2	249	46,4	225	38,2
	X Kuşağı	764	45,6	190	34,5	266	49,5	308	52,3
	Y Kuşağı	70	4,2	5	0,9	16	3	49	8,3
	Bilinmiyor	6	0,4	0	0	0	0	6	1
	Toplam	1676	100	550	100	537	100	589	100

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Milletvekillerinin kuşaklara göre dağılımı incelendiğinde Meclis'te bebek patlaması ve X kuşağının ağırlıklı olduğu görülmektedir. Kuşaklar arasındaki oranlar dönemsel bazda değişse de çalışmada ele alınan zaman diliminde milletvekillerinin yaş ortalamaları neredeyse aynıdır. Bu kapsamda seçildikleri

yıl temel alındığında milletvekillerinin yaş ortalaması 24'üncü dönemde 50,26; 26'ncı dönemde 50,34 ve 27'nci dönemde 49,70'tir. İlerleyen yasama dönemlerinde yaş ortalamasının aynı kalması durumunda Y kuşağının Meclis'teki ağırlığının artacağı söylenebilir.

Tablo 8. Partilerine Göre Milletvekillerinin Yer Aldıkları Kuşaklar

Parti/Kuşak		Kuşak					Toplam
		Gelenekselci Kuşak	Bebek Patlaması	X Kuşağı	Y Kuşağı	Bilinmiyor	
Parti	AKP	1,1	43,3	52,2	3,1	0,3	100
	CHP	3,3	55,5	37,3	3,9	0	100
	MHP	2,9	65,4	28,7	2,9	0	100
	İYİ PARTİ	0	65	33,3	1,7	0	100
	SP	0	50	0	50	0	100
	HDP	1,4	36,7	46,8	13,7	1,4	100

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Çalışmada ele alınan dönemlerde milletvekillerinin yer aldıkları kuşakların partiler temelinde dağılımına bakıldığında CHP, MHP ve İYİ Parti'li milletvekillerinin büyük çoğunlukla bebek patlaması kuşağına mensup kimseler oldukları görülmektedir. AKP ve HDP ise X ve Y kuşaklarını dolayısıyla daha genç adayları tercih eden partiler konumundadır. SP'nin Meclis'e soktuğu milletvekillerinden birisi bebek patlaması kuşağına diğeri ise Y kuşağına mensuptur.

Tablo 9. 24'üncü Dönem Milletvekillerinin Yer Aldığı Kuşaklar

Parti/Kuşak		Kuşak					Toplam
		Gelenekselci Kuşak	Bebek Patlaması	X Kuşağı	Y Kuşağı	Bilinmiyor	
Parti	AKP	2,8	52,6	43,7	0,9	0	100
	CHP	7,4	71,9	19,3	1,5	0	100
	MHP	5,8	80,8	3,7	0	0	100
	Bağımsız	16,7	66,7	16,7	0	0	100
	KADEP	100	0	0	0	0	100
	HDP	0	55,2	44,8	0	0	100

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

24'üncü dönem milletvekillerinin ait oldukları kuşaklara partiler temelinde bakıldığında CHP'li ve MHP'li milletvekillerinin ağırlıklı olarak bebek patlaması kuşağında yer aldıkları görülmektedir. İlgili dönemde iktidar partisi olan ve Meclis'teki milletvekili sayısı diğer partilerden çok daha fazla olan AKP'de ise bebek patlaması kuşağında yer alanların sayısı oldukça fazladır. Bebek patlaması kuşağının genel özellikleri düşünüldüğünde bu dönemde, partilerine bağlılıkları ve sadakatleri yüksek, başarıya ulaşmak için fedakârlıktan kaçınmayan, ekip çalışmasını önemseyen ve bağımsızlıklarına düşkün (Jorgensen, 2003: 43) milletvekillerinin Meclis'te çoğunluğu oluşturdukları söylenebilir.

Tablo 10. 26'ncı Dönem Milletvekillerinin Yer Aldıkları Kuşaklar

Parti/Kuşak	Kuşak					Toplam	
	Gelenekselci Kuşak	Bebek Patlaması	X Kuşağı	Y Kuşağı	Bilinmiyor		
Parti	AKP	0,3	44,2	53,9	1,6	0	100
	CHP	1,7	53,9	40,9	3,5	0	100
	MHP	2,9	62,9	34,3	0	0	100
	İYİ PARTİ	0	42,9	52,4	4,8	0	100
	HDP	4,2	33,3	50	12,5	0	100
	Bağımsız	0	0	100	0	0	100

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

26'ncı yasama döneminde CHP ve MHP'de bebek patlaması kuşağında yer alan milletvekillerinin oransal olarak üstünlüklerini korudukları görülmektedir. Ancak bir önceki döneme göre ağırlıkları azalarak X kuşağına kaymıştır. AKP'de ise milletvekillerinin yarısından fazlası X kuşağında yer alan siyasetçilerdir. İYİ Parti ve HDP'de de milletvekillerinin en az yarısı mevzubahis kuşağın üyeleridir. Dolayısıyla 26'ncı yasama döneminde; inançlarına bağlı, ekonomik istikrara önem veren, lidere sadakatleri yüksek ama örgütsel bağlılıkları düşük, beceri ve uzmanlık kazanmaya çalışan, sorunların nedenlerini araştıran ve bağımsızlıklarına değer veren (Severo, vd., 2017: 96, 97; Jorgensen, 2003: 43, 43) milletvekillerinin oransal olarak arttığı söylenebilir.

Tablo 11. 27'nci Dönem Milletvekillerinin Yer Aldıkları Kuşaklar

Parti/Kuşak		Kuşak					Toplam
		Gelenekselci Kuşak	Bebek Patlaması	X Kuşağı	Y Kuşağı	Bilinmiyor	
Parti	AKP	0	32	59,8	7,2	1	100
	CHP	0,7	41	51,8	6,5	0	100
	MHP	0	51	40,8	8,2	0	100
	İYİ PARTİ	0	76,9	23,1	0	0	100
	HDP	0	30,6	45,2	21	3,2	100
	Bağımsız	0	0	66,7	0	33,3	100

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Son olarak 27'nci yasama döneminde görevlerini sürdüren milletvekilleri kuşaklar temelinde incelendiğinde İYİ Parti'de bir önceki döneme kıyasla bebek patlaması kuşağında yer alanların oranının arttığı görülmektedir. CHP ve MHP'de ise mevzubahis kuşak oransal olarak azalmaya devam etmiştir. Ayrıca 26'ncı yasama döneminde MHP'de Y kuşağında yer alan hiçbir milletvekili bulunmazken, 27'nci dönemde İYİ Parti hariç tüm partilerde ilgili kuşakta bulunanların sayıca arttığı tespit edilmiştir. Ancak yine de bu dönemde X kuşağının ağırlığını koruduğu söylenebilir. İlerleyen yasama dönemlerinde otoriteyi sorgulamaktan korkmayan, güçlü bir iş ahlakına sahip, değişim konusunda rahat, iyimser ve özgüvenleri yüksek (Severo, vd., 2017: 96, 97; Jorgensen, 2003: 43, 43) Y kuşağı üyelerinin Meclis'te oransal üstünlüğü yakalayabileceği öngörüsünde bulunulabilir.

4.3. Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Test İstatistikleri

Yöntem kısmında belirtildiği üzere çalışmanın birinci ve ikinci hipotezleri parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi ile sınanmıştır. Bu kapsamda " H_1 : Eğitim düzeyi ortalaması yasama dönemlerine göre farklılık göstermektedir." hipotezine ilişkin ulaşılan sonuçlar Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12. Eğitim Düzeyi ve Yasama Dönemleri Değişkenlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

	Ana Kütle	Ortalama ²	Standart Sapma	f	p
24. Yasama Dönemi	550	5,27	0,04419	0,135	0,874
26. Yasama Dönemi	536	5,30	0,04254		
27. Yasama Dönemi	582	5,27	0,04561		

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 12'de görüldüğü üzere $p=0,874>0,05$ olduğundan H_1 hipotezinin doğrulanmadığı ve eğitim düzeyi ortalamalarının çalışmada incelenen yasama dönemlerine göre farklılık göstermediği söylenebilir.

“ H_2 : Yaş ortalaması yasama dönemlerine göre farklılık göstermektedir.” hipotezini sınamaya yönelik tek yönlü varyans analizi sonucu Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13. Yaş ve Yasama Dönemleri Değişkenlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

	Ana Kütle	Ortalama	Standart Sapma	f	p
24. Yasama Dönemi	550	50,26	0,37989	0,866	0,421
26. Yasama Dönemi	537	50,34	0,37304		
27. Yasama Dönemi	583	49,70	0,38003		

Kaynak: SPSS programında yapılan analizler kapsamında çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 13'te yer alan analiz sonucu $p=0,421>0,05$ olduğundan hipotez doğrulanmamıştır. Eğitim düzeyinde olduğu gibi yaş ortalamalarında da çalışmada incelenen yasama dönemleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Sonuç

Milletvekillerinin eğitim ve yaş durumlarının incelendiği çalışmada dört hipotez sınanmıştır. Çalışmanın ilk hipotezi olan “Eğitim düzeyi ortalaması yasama dönemlerine göre farklılık göstermektedir.” ifadesi tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Ele alınan üç dönemde milletvekillerinin takriben yüzde

2 Çalışmada yapılan kodlamalarda eğitim düzeyleri ilköğretim 1, ortaokul 2, lise 3, ön lisans 4, lisans 5, yüksek lisans 6 ve doktora 7 olarak SPSS programına girilmiştir.

90'ı lisans ve lisansüstü dereceye sahip olduklarından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Bu kapsamda hipotezin doğrulanmadığı belirtilebilir. Daha önce yapılan çalışmalarla bu araştırmada ulaşılan bulgular karşılaştırıldığında ise üniversite mezunlarının her zaman Meclis'te sayıca üstün oldukları dolayısıyla önceki dönemlerle de bir farklılaşmanın olmadığı söylenebilir. Sonuç olarak lisans ve lisansüstü seviyede eğitim almış kişilerin milletvekili olma ihtimalleri daha yüksektir. Ayrıca Fethi Açıkel 1920-2007 yıllarını kapsayan çalışmasında milletvekillerinin sırasıyla en çok İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, İTÜ ve Gazi Üniversitesi mezunu (Açıkel, 2009) olduklarını belirtmiştir. Bu çalışmada ise sırasıyla Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Marmara Üniversitesinin tercih edildiği görülmüştür. Bu kapsamda 1920'den beri TBMM'ye özellikle İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi mezunlarının milletvekili olarak girdikleri söylenebilir.

Milletvekillerinin mezun oldukları fakülteler ve bölümler incelendiğinde, çalışmada ele alınan dönemlerde hukuk fakültesi mezunlarının Meclis'te sayıca üstün oldukları görülmüştür. Hukuk fakültesi mezunlarını iktisadi ve idari bilimler ile mühendislik fakültelerini bitirenler izlemiştir. Benzer şekilde daha önce yapılan çalışmalarda da Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren Meclis'te hukuk fakültesinden mezun olanların yüksek oranda (takriben yüzde 20) yer aldıkları, mühendis siyasetçilerin ise onları izledikleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın üçüncü hipotezi olan "Milletvekillerinin eğitim aldıkları bölümler, yasama dönemleri arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır." ifadesinin doğrulanmadığı ve farklı yasama dönemlerinde belirli bölümlerden mezun olanların Meclis'te daha fazla yer aldıkları söylenebilir.

"Milletvekillerinin eğitim düzeyleri partilere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır." hipotezi SPSS programında yapılan betimsel istatistikî analizlerle sınanmıştır. Analizler sonucunda eğitim düzeyleri açısından partiler arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda lisans mezunu milletvekili oranı en fazla CHP'de iken yüksek lisans bitirmiş temsilci oranı en yüksek olan parti AKP'dir. Doktora mezunları ise İYİ Parti'de diğerlerine nazaran daha fazladır. Ancak yine de oranlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sonuç olarak çalışmanın bu hipotezinin de doğrulanmadığı belirtilebilir.

"Yaş ortalaması yasama dönemlerine göre farklılık göstermektedir." ifadesi tek yönlü varyans analizi ile sınanmıştır. Analiz sonucunda milletvekillerinin yaş ortalamalarının yaklaşık 50 olduğu ve dönemler arasında anlamlı bir farklılaşmanın bulunmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla hipotezin doğrulanmadığı söylenebilir. Gelişimsel yeterlilikler kapsamında, Türkiye'de milletvekili seçilme yaşının 25'ten 18'e düşürülmesinin endişe verici olduğu belirtilmektedir (Oral, 2019: 85, 86). Ancak seçilme yaşı 18 olsa da ele alınan üç

yasama döneminde de milletvekillerinin yaş ortalamasının yaklaşık 50 olarak tespit edilmesi meclislerde aslında gençlerin çok fazla yer almadığını göstermektedir. Milletvekillerinin demografik özelliklerini inceleyen daha önceki çalışmalarda da yaş ortalaması 45-55 aralığında tespit edilmiştir. Bu kapsamda uygulamada meclislerde gençlere çok fazla yer verilmediği belirtilebilir.

Sonuç olarak ülkeler seçilme yeterliliklerini belirlerken toplumdaki birçok kişinin mecliste yer alabilmesine imkân sunacak kıstaslar koymaktadırlar. Ancak Türkiye örneğinde uygulamaya bakıldığında, lisans ve lisansüstü eğitime sahip olanların, orta yaşlıların, belirli üniversitelerde ve bölümlerde eğitim almışların milletvekilliği şansının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla yazılı olarak belli bir düzenleme olmasa da teamülde ülke yönetiminde söz sahibi olacak kimselerin taşınması gereken özelliklerde belirli kıstasların önem taşıdığı söylenebilir.

Kaynakça

- Açıkel, Fethi (2009), *TBMM Milletvekili Veritabanı Oluşturulması ve Siyasal Seçkin / Milletvekilleri Profili Çalışması*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu), <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/41438/TBMM%20milletvekilli%20veritabanı%20oluşturulması.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (08.12.2022).
- Altan, Cemal (2008), "Türkiye'de 1950-1960 Dönemi Milletvekillerinin Sosyolojik Özellikleri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (22): 23-36.
- Altan, Cemal (2009), "Türkiye'de 1980-2007 Dönemi Milletvekillerinin Sosyolojik Özellikleri", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, (40): 129-147.
- Altan, Cemal (2017), "1960-1980 Dönemi Parlamenterlerin Sosyolojik Analizi", *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergi*, 1 (1): 90-99.
- Arslan, Durmuş Ali (2005), "Tek ve Çok Partili Dönemlerde Türk Siyasal Elitlerinin Toplumsal Profillerinin Karşılaştırmalı Analizi", *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2): 53-66.
- Arslan, Durmuş Ali, Fatma Doğan ve Gülten Arslan (2020), *Mersin'de Kentsel Katılım ve Mersin Milletvekillerinin Sosyolojik Analizi* (Mersin: Mer Ak Yayınları).
- Brint, Steven, Komi T. German, Kayleigh Anderson-Natale, Zeinab F. Shuker ve Suki Wang (2020), "Where Ivy Matters: The Educational Backgrounds of U.S. Cultural Elites", *Sociology of Education*, 93 (2): 153-172.
- Burton, Michael ve John Higley (2001), "The Study of Political Elite Transformations", *International Review of Sociology*, 11 (2): 181-199.
- CRS (2020), *Membership of the 116th Congress: A Profile*, Congressional Research Service, <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45583> (10.03.2021).
- Çetin, Canan ve Serol Karalar (2016), "X, Y ve Z Kuşağı Öğrencilerin Çok Yönlü ve Sınırsız Kariyer Algıları Üzerine Bir Araştırma", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14 (28): 157-197.

- Deutscher Bundestag* (2019), Basic Law for the Federal Republic of Germany, <https://www.btgbestellservice.de/pdf/80201000.pdf> (10.03.2021).
- Dunn-Cane, Kathleen, Joan Gonzalez ve Stewart Hildegard (1999), "Managing the New Generation", *Aorn Journal*, 69 (5): 930-940.
- Erikson, Josefina ve Cecilia Josefsson (2019), "Does Higher Education Matter for MPs in their Parliamentary Work? Evidence from the Swedish Parliament", *Journal of Representative Democracy*, 55 (1): 65-80.
- Frey, Frederick W. (1965), *Turkish Political Elite* (Cambridge: The M.I.T. Press).
- Gaxie, Daniel (2017), "Democracy and Elites", *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy*, 8 (3): 17-37.
- Gökçe, Ali Fuat (2011), "Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Siyasal Seçkinlerin Sosyal Yapılarının İncelenmesi: 23. Dönem Milletvekilleri", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (7): 69-84.
- Göktürk, Gökhan (2013), "Kütahya'da 1946-1960 Yılları Arasında Milletvekili Genel Seçimlerinin Analizi ve Siyasal Yapı", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (37): 253-266.
- Gülmez, Nurettin (2018), *Manisa Milletvekilleri Üzerine Bir Analiz (1920-2015)* (Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları).
- Higley, John (2008), "Elite Theory in Political Sociology", CiteSeerX, <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=effb395da9dd580fa32f4f1a4b53091abb145df4> (10.03.2021).
- Higley, John ve Gwen Moore (2001), "Political Elite Studies at the Year 2000: Introduction" *International Review of Sociology*, 11 (2): 175-180.
- Howe, Neil ve William Strauss (2007), "The Next 20 Years: How Customer and Workforce Attitudes Will Evolve", *Harvard Business Review*, 85 (7-8): 41-52.
- Inter-Parliamentary Union* (2016), Italy: Chamber of Deputies, Electoral System, http://archive.ipu.org/parline-e/reports/2157_B.htm (11.03.2021).
- İzmir, Gökbalp (2011), "Milletvekili Seçilme Yeterliliği ve Bu Sıfatın Kazanılması", *Yasama Dergisi*, (18): 51-116.
- Jorgensen, Bradley (2003), "Baby Boomers, Generation X and Generation Y? Policy Implication for Defence Forces in the Modern Era", *Foresight*, 5 (4): 41-49.
- Kifordu, Henry Ani (2011), "Political Elite Composition and Democracy in Vigeria", *The Open Area Studies Journal*, (4): 16-31.
- Lehto, Xinran Y., SooCheong Jang, Francis Achana ve Joseph O'Leary (2006), "Exploring Tourism Experience Sought: A Cohort Comparison of Baby Boomers and the Silent Generation", *Journal of Vacation Marketing*, 14 (3): 237-252.
- Milletvekili Seçimi Kanunu (1983), TBMM, <https://www.tbmm.gov.tr/genser/2839.pdf> (15.03.2021).
- Montacute, Rebecca (2019), "A Comprehensive Victory?", The Sutton Trust: Opinion, <https://www.suttontrust.com/news-opinion/all-news-opinion/a-comprehensive-victory/> (10.03.2021).
- Nergiz, Bilal (2020), "Türkiye'de Çok Partili Döneme Geçiş Sonrası Doğu'da Genel Seçimler ve Milletvekillerinin Demografik Özellikleri (1945-1960)", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (1): 473-501.
- Oral, Emine Arzu (2019), "On Sekiz Yaşında Milletvekili Olmak: Beliren Yetişkinlik Dönemindeki Bir Grup Üniversite Öğrencisiyle Milletvekili Seçilme Yeterliliği Üzerine Nitel Bir Çalışma", *Başkent University Journal of Education*, 6 (1): 84-97.

- Parline (2018), PARLINE Database on National Parliaments, <http://archive.ipu.org/parlinee/parlinesearch.asp> (10.03.2021).
- Sayari, Sabri ve Alim Hasanov (2008), "The 2007 Elections and Parliamentary Elites in Turkey: The Emergence of a New Political Class", *Turkish Studies*, 9 (2): 345-361.
- Severo, Eliana A., Julio C. Ferro de Guimaraes, Lydia M. Pinto Brito ve Mateus L. Dellarmelin (2017), "Environmental Sustainability and Sustainable Consumption: The Perception of Baby Boomers, Generation X and Y in Brazil", *Revista de Gestao Social e Ambiental*, 11 (3): 92-110.
- Tabachnick, Barbara G. ve Linda S. Fidell (2013), *Using Multivariate Statistics* (New Jersey: Pearson).
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> (09.04.2021).
- Ueberwimmer, Margarethe ve Tetyana Blyznyuk (2016), "The Generations Theory: A Cross-Cultural Approach", *Economics of Development*, 78 (2): 44-48.
- UK Parliament (2020), "Social Background of Members of Parliament 1979-2019", <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7483/> (06.03.2021).
- United States Senate, Constitution of the United States, https://www.senate.gov/civics/constitution_item/constitution.htm (10.03.2021).
- Vergin, Nur (2003), *Siyasetin Sosyolojisi* (İstanbul: Bağlam Yayıncılık).